

STANOWISKO
Komisji Spraw Zagranicznych
oraz Komisji Łączności z Polakami za Granicą
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
z dnia 22 kwietnia 2021 r.

w sprawie sytuacji Polaków na Białorusi

Komisje obradując na wspólnym posiedzeniu w dniu 22 kwietnia 2021 roku wysłuchały informacji Ministra Spraw Zagranicznych na temat sytuacji Polaków na Białorusi, uwzględniającej działania władz tego kraju wobec Związku Polaków na Białorusi i jego członków.

Połączone Komisje z zaniepokojeniem oceniają przebieg wydarzeń, mających miejsce na Białorusi na przestrzeni ostatnich miesięcy, związanych z eskalacją represji, skierowanych przeciwko własnemu społeczeństwu, a których kolejne sekwencje doprowadzają do dramatycznej sytuacji, w jakiej znaleźli się także nasi Rodacy, obywatele Białorusi, żyjący od pokoleń w tym kraju. Kulminację tych wydarzeń stanowią w ostatnim okresie:

- aresztowanie pod absurdalnymi zarzutami Pani Anny Paniszewej, kierującej Forum Inicjatyw Lokalnych Brześcia i Ziemi Brzeskiej, a następnie osób z kierownictwa Związku Polaków na Białorusi: Prezes Andżeliki Borys oraz członków Zarządu ZPB – Andrzeja Poczobuta, Marii Tiszkowskiej i Ireny Biernackiej;
- zamknięcie prowadzonej w Brześciu szkoły harcerskiej im. Romualda Traugutta, a także przeprowadzenie szeregu rewizji i zajęcia sprzętu w placówkach oświatowych, prowadzonych przez Związek Polaków na Białorusi w Grodnie, Lidzie i Wołkowysku, co w sposób skrajny utrudnia prowadzenie statutowej działalności organizacyjnej w odniesieniu do mniejszości polskiej na Białorusi.

Działaniom tym towarzyszy bezpardonowa akcja propagandowa reżimowych władz i mediów, oskarżających nasze Państwo o inspirowanie powyborczych protestów społecznych na Białorusi z jednoczesnym szkalowaniem dobrego imienia naszych Rodaków żyjących w tym kraju. Dokonuje się przy tym niesłychanych, niezgodnych z prawdą, manipulacji historycznych, których celem jest zakłamanie wspólnych dziejów i eskalacja wrogości między narodami polskim i białoruskim.

Jednocześnie w parlamencie białoruskim procedowane są zmiany w prawie oświatowym, eliminujące wpływ rodziców na proces edukacyjny własnych dzieci i wprowadzające język urzędowy do zajęć realizowanych dotychczas w szkołach z polskim językiem nauczania. Zapowiadany jest przegląd i ponowna rejestracja instytucji zajmujących się prowadzeniem kursów języka polskiego na Białorusi. W tych warunkach nasi Rodacy na Białorusi mogą zostać praktycznie pozbawieni możliwości realizacji prawa do edukacji w rodzimym języku oraz dostępu do kultury ojczystej - co stanowi standard prawa europejskiego i praw mniejszości narodowych, jest też brutalnym złamaniem Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Białoruś o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z 23 czerwca 1992 r., w szczególności artykułów 13, 14, 15 i 16 tegoż traktatu.

Należy także podkreślić, że na sytuację polskiej mniejszości dodatkowo negatywnie rzutuje faktyczny paraliż naszych placówek dyplomatyczno-konsularnych na Białorusi, których personel jest konsekwentnie ograniczany, poczynając od października 2020 roku. Na skutek niezrozumiałych, jednostronnych decyzji reżimu Łukaszenki, swoje stanowiska pracy zmuszonych było opuścić 35 z 50 polskich konsulów i dyplomatów. Taka sytuacja determinuje negatywnie możliwości efektywnego wypełniania przez placówki swoich obowiązków i służenia pomocą naszym Rodakom.

Całość działań podejmowanych przez władze reżimowe wobec przedstawicieli organizacji polskiej mniejszości na Białorusi, a co za tym idzie wobec ich członków oceniamy jako działanie szkodzące nie tylko interesom naszych Rodaków, ale także stosunkom polsko – białoruskim.

Żądamy jak najszybszego uwolnienia osób zatrzymanych i zaprzestania stosowania wobec nich niezgodnych z prawem represji łamiących podstawowe prawa człowieka.

Postulujemy kontynuację i systematyczną intensyfikację długofalowej polityki wsparcia dla Polaków żyjących na Białorusi, oraz wprowadzenie programów pomocy dla represjonowanych Rodaków.

Apelujemy o działania umożliwiające dalsze, nieograniczone funkcjonowanie szkolnictwa polskiego, prowadzonego w zgodzie z gwarantowanymi mniejszościom narodowym, prawami w zakresie pielęgnowania polskiej kultury i oświaty narodowej.

Brak reakcji na płynące nie tylko z Polski apele o zwolnienie zatrzymanych i zaprzestanie działań represyjnych zmuszają w naszej opinii do przedsięwzięcia kolejnych środków, mogących skłonić władze Białorusi do zmiany postępowania i naprawienia wyrządzonych już krzywd.

W związku z przedstawioną powyżej sytuacją połączone Komisje Łączności z Polakami za Granicą i Spraw Zagranicznych wnoszą o objęcie sankcjami osób (wraz z ich domownikami) z aparatu władzy, sprawiedliwości i bezpieczeństwa, mających związek i biorących bezpośredni udział w represjach wobec Polaków na Białorusi. Przede wszystkim objęcie ich zakazem wjazdu na teren Rzeczypospolitej Polskiej, a docelowo także na teren Unii Europejskiej.

W opinii posłów, członków obu Komisji, tylko zdecydowane, konsekwentne i konkretne – skierowane przeciw określonym osobom i środowiskom – działania władz naszego Państwa, mogą wpłynąć na zmianę sytuacji naszej mniejszości na Białorusi i zapewnienie jej opieki odpowiadającej elementarnym standardom międzynarodowym.

Przewodniczący Komisji
Łączności z Polakami za Granicą

/-/ Robert Tyszkiewicz

Przewodniczący Komisji
Spraw Zagranicznych

/-/ Marek Kuchciński